

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ФАКТОРИ ЩО ЇХ ОБУМОВЛЮЮТЬ

Стецька Христина Степанівна, здобувач ступеня вищої освіти магістра 1-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.

Науковий керівник: доцент кафедри кримінології та кримінально-виконачого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Піщенко Генадій Іванович**.

У тезах розглянуто сутність злочинності неповнолітніх як соціального феномену, її кримінологічна характеристика та основні детермінанти.

Злочинність неповнолітніх завжди була і залишається однією з найбільш актуальних соціально-правових проблем нашого суспільства. Численні дослідження показують, що значна частка злочинців-рецидивістів свою першу судимість отримали саме в неповнолітньому віці.

Статистика свідчить про те, що в останні роки кількість злочинів, вчинених неповнолітніми, поступово знижується. Проте офіційні показники не відображають повною мірою сутність цієї дуже складної проблеми. Питома вага злочинності неповнолітніх в загальній структурі злочинності залишається значною, а зміни різних сфер життя суспільства, що відбулися в Україні за останні роки, мали істотний вплив на умови формування особистості сучасних дітей і підлітків, які стали більш вразливими перед несприятливими суспільними процесами. Злочинність неповнолітніх характеризується низкою особливостей, виокремлення та дослідження яких є запорукою здійснення ефективної протидії такій злочинності.

Злочинність неповнолітніх є різновидом більш загального соціального феномену – злочинності в цілому, тому, закономірно, що їй притаманні всі змістовні ознаки останньої.

Передусім підкреслимо, що злочинність неповнолітніх – це своєрідний індикатор в соціальної ситуації в державі. Зростання злочинності неповнолітніх, як правило, свідчить про несприятливі процеси. Аналіз злочинності неповнолітніх є, з одного боку, інструментом виокремлення криміногенних факторів в соціумі, а з іншого – базою для прогнозування злочинності в цілому.

Злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою, оскільки якісно та кількісно відрізняється від злочинності дорослих, що зумовлюється віком злочинців, який характеризується не тільки низкою соціально психологічних особливостей цієї критерії, а й їх правовим статусом у суспільстві.

Так, з правової точки зору, виокремлення злочинності неповнолітніх в окремий вид злочинності здійснюється на підставі такої специфічної з кримінально-значущої інтегруючої ознаки, як вік особи злочинця, точніше суб'єкта злочину.

Отже, злочинність неповнолітніх охоплює випадки, коли злочини вчинено особами – суб'єктами злочину у віці від 14-18 років, які знаходять своє відображення у даних статистики.

З психологічної точки зору, коли говорять про злочинність неповнолітніх, то насамперед на увазі мають злочинну поведінку членів суспільства, які перебувають на стадії формування особистості, життєвої позиції, переходу від життя під опікою сім'ї і школи до самостійного життя, усвідомлення загальноприйнятих у суспільстві соціальних цінностей і, крім того, виконання своїх особистих функцій в ньому. Не сформованість емоційальної сфери і морально-психологічних настанов на різноманітні життєві ситуації обумовлює особливу вразливість неповнолітніх щодо негативного впливу на їх поведінку і неадекватну реакцію на проблемні ситуації.

Віковими особливостями зумовлюється мотиваційна специфіка злочинної поведінки неповнолітніх. Часто ці кримінальні правопорушення відбуваються на основі бешкетництва, помилково зрозумілої романтики, прагнення до самоствердження, наслідування авторитетів.

Важливу роль в цьому відіграє те, що однією з особливостей злочинності неповнолітніх є її залежність від злочинності дорослих, в основі якої лежить психологічний механізм наслідування.

Злочинність неповнолітніх характеризується нерівномірністю динаміки по різних часовим показникам (часу доби, днів тижня, сезонах року), що пояснюється не тільки низкою об'єктивних факторів, але і віковими психологічними особливостями підлітків. Частіше всього неповнолітні вчинюють злочини у вільний від навчання час в навчальні дні (з 15.00-24.00). За даними дослідників «пік» злочинних проявів припадає на 20.00-21.00 годину. Протягом року «пік» злочинних проявів припадає на канікули, що пов'язано з ослабленням соціального контролю за неповнолітніми.

Злочинність неповнолітніх має здебільшого груповий характер. Це пов'язано з їх психофізіологічними і соціально-груповими особливостями. Підліток, особливо соціально неблагополучний, завжди тягнеться до сили, об'єднання в групи набагато її збільшує. Злочинні групи неповнолітніх відрізняються високою кримінальною активністю і мобільністю. Вони здатні в найкоротші терміни здійснювати спрямованість і характер злочинної діяльності, час і місце злочинних посягань.

Особливим є зв'язок групової злочинності неповнолітніх є алкоголізмом. Зв'язок цей прямий і зворотній. Алкогольні ексцеси неповнолітніх – це і способи дорослого самоствердження, проведення дозвілля вільного спілкування.

Отже, злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою, яка потребує подальшого вивчення з метою розробки комплексних заходів спрямованих на профілактику даному виду злочинності.

Список використаних джерел:

1. Жеребкин В.Е. Логический анализ понятий права / В.Е.Жеребкин. – К.: Вища шк., 1976.
2. Криминология: учеб. / Г.А.Аванесов и др.; под ред. Г.А. Аванесова. – 6-е изд., перераб. И доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 576 с.
3. Проблеми протидії злочинності: підруч. / О.Г.Кальман, І.М. Козьяков, В.М. Куц, Б.В. Лизогуб, С.С. Мірошніченко, О.М.Подільчак.